

2006 YILI FAALİYETLERİ

Muharrem AKSUNGUR, Erdal ÜSTÜNDAĞ - SUMAE

BALIKÇILIK

Deniz Salyangozu Avcılığında Kullanılan Direçe Alternatif Av Araçlarının Geliştirilmesi projesi kapsamında farklı özelliğe sahip tuzakların avlama kapasitesinin ölçülmesi ve çıkan deniz salyangozlarının biyoekolojik özelliklerinin tespit edilmesi çalışmaları için Trabzon, Ordu ve Samsun Bölgesindeki istasyonlarda arazi ve laboratuvar çalışmaları yapılmıştır.

Doğu Karadeniz'deki Hamsi Balıkçılığının İzlenmesi Projesi kapsamında gırgır avcılığı ve hamsi avcılığıyla ilintisi nedeniyle hamsi ile ilgili çalışmaların yanında Palamut, İstavrit balıklarına dönük çalışmalar yürütülmüş, bu türlerin biyoekolojik özelliklerine ilave olarak hamsi avcılığında hedef dışı türlerin belirlenmesine av sezonu boyunca devam edilmiştir.

Yetiştiricilik Bölümü ile birlikte yürütülen Karadeniz Alabalığının Yetiştiriciliği ve Markalama Amacıyla Kullanımı Projesinde markalı balıkların Yanbolu deresinde 4 istasyona bırakılması ve yeniden yakalanan markalı balıkların mide içeriklerinin ve Yanbolu deresinin flora ve faunasının tespiti çalışmaları yürütülmüştür.

Yetiştiricilik Bölümü ile birlikte yürütülen Ülkesel Su Ürünleri Yetiştiriciliği Projesi kapsamında Pisi Balığı (*Platichthys flesus*

luscus Pallas, 1811)'nın Biyo-Ekolojik Özelliklerinin ve Kültüre Alınabilirliğinin Araştırılması alt projesinde 2006 Ekim ve kasım aylarında ön çalışmalar yapılmıştır.

Mersin Balıklarının Populasyonlarının Mevcut Durumlarının Belirlenmesi Ve Yetiştiricilik İmkânlarının Araştırılması Projesinin İş paketlerinden "Türkiye'nin Karadeniz kıyılarında Dağılım Gösteren Mersin Balıklarının Populasyon-Habitat ve Avcılık Etkileşimleri Üzerine Araştırmalar" konusu Balıkçılık Bölümü tarafından yürütülmekte olup proje kapsamında Samsun ve Sakarya bölgesinde arazi çalışmaları yürütülmüştür. Ayrıca diğer Karadeniz İllerinde tanıtım çalışmaları yapılmıştır.

YETİŞTİRİCİLİK

Karadeniz Alabalığının Yetiştiriciliği ve Balıklandırma Amacıyla Kullanımı projesi kapsamında sağım, yumurta ve yavru bakımı, yavru büyütme ve doğaya serbest bırakma çalışmaları yapılmıştır. Kapalı devre kuluçkahane sistemi içinde bağımsız olarak kurulan yumurta inkubasyon dolaplarında yavru çıkışı sağlanmıştır. Besin kesesini bitiren yavruların canlı yemle beslenmesini sağlamak amacıyla canlı yem üretim ünitesi kurulmuştur.

"Mersin Balıklarının Populasyonlarının Mevcut Durumlarının Belirlenmesi Ve Yetiştiricilik İmkânlarının Araştırılması" projesi kapsamında "Bakım ve Besleme" iş paketi gereği balıkların bakım, besleme ve kontrolleri yapılmıştır. Bu işpaketi çerçevesinde doğadan 2 adet mersin morinası tank ortamına alınarak adaptasyon çalışmaları yapılmıştır.

Enstitümüze müracaat eden yetiştiricilere ve yeni girişimcilere gerekli teknik bilgi ve danışmanlık hizmeti verilmiştir. İçsullarda alabalık yetiştiriciliği yapmak isteyen vatandaşların müracaatları değerlendirilerek, tesis kurulması için yerinde incelemeler yapıp gerekli bilgi verilmiş ve raporlar düzenlenmiştir. Deniz kafeslerinde kafes balıkçılığı yapmak isteyen kişilere yer seçimi, kafes sistemleri ve üretim tekniği hakkında bilgiler verilerek, yer

incelemesi yapılarak raporlar düzenlenmiştir. Sorunların giderilmesi konusunda Balık Hastalıkları ve Ekoloji Bölüm Başkanlıkları ile koordineli çalışmalar yürütülmüştür

İl Çevre ve Orman Müdürlüğü'nün yürüttüğü balıklandırma projesi kapsamında doğadan damızlık ve damızlık adayı balık toplama çalışmalarına katılım sağlanmış olup, yakalanan balıkların adaptasyonu yapılmıştır.

EKOLOJİ

Çayeli Bakır İşletmeleri A.Ş ile Enstitümüz arasında imzalanan protokol kapsamında, Enstitümüz tarafından yürütülen Çayeli ve Büyükdere Çevresel Ölçme ve İzleme Programı gereği 47, 48, 49 ve 50. dönem örnekleme çalışmaları sırasıyla Mart, Haziran, Eylül ve Aralık aylarında yapılmıştır. Proje kapsamında Karadeniz'de Rize-Çayeli açıklarında tespit edilmiş 7 istasyonda çeşitli derinlikler ile Rize-Çayeli sınırları içerisinde bulunan Büyükdere ve Beyaz su derelerinde tespit edilmiş 4 istasyonda anlık ölçüm ve analizler yapılarak su numuneleri alınmıştır. Alınan su numuneleri laboratuvarında ekstraksiyon yöntemi ile zenginleştirildikten sonra AAS ile ağır metal analizleri yapılmıştır. Analiz sonuçları rapor edilerek ilgili makam ve kuruluşlara sunulmuştur.

Trabzon Açıklarında Deniz Suyunun Bazı Fiziksel ve Kimyasal Özelliklerinin İncelenmesi Projesi kapsamında, enstitü açıklarında belirlenen farklı derinliklerdeki (50m, 100m, ve 200m) 3 istasyonda CTD probu ile haftalık ölçümlere devam edilmiştir. Yıl boyunca toplam 39 kez ölçüm yapılmıştır. Çalışma su kolonunda sıcaklık, tuzluluk, sigma-t, elektriksel iletkenlik, çözünmüş oksijen, pH, ışık geçirgenliği ve

klorofil-a parametreleri ölçümünden ibarettir. Projenin 2004-2006 yılları arasındaki çalışmayı kapsayan sonuç raporu yazımına başlanmıştır.

Bölüm tarafından enstitümüze ait kapalı devre ünitesinde haftalık fiziksel ölçümler ve kimyasal analizler yapılmıştır. Yine Karadeniz Alabalığının Yetiştiriciliği ve Balıklandırma Amacıyla Kullanımı projesi kapsamında Yanbolu Deresinde fiziksel ve kimyasal analizler yapıp sonuçlar rapor halinde sunulmuştur.

Mersin Balıkları Populasyonlarının Mevcut Durumlarının Belirlenmesi ve Yetiştiricilik İmkanlarının Araştırılması Projesi kapsamında Mersin balıklarının yaşam alanlarındaki su kalitesinin belirlenmesi için Samsun ili sınırları içinde bulunan Kızılırmak ve Yeşilirmak nehirleri üzerinde istasyon belirleme çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışma sonunda Kızılırmak nehrinde 2, Yeşilirmak nehrinde ise 3 farklı istasyon belirlenmiştir. Belirlenen bu istasyonlarda iki ayda bir olmak üzere numune alma ve yerinde ölçüm işlemleri yapılmıştır. Alınan numunelerde fiziksel ölçümler, kimyasal analizler ve ağır metal analizleri yapılmıştır.

Ordu-Perşembe koyundaki balık işletmelerinin bulunduğu bölgede yürütülen Ordu Perşembe Deniz Kafeslerinde Bulunan Levrek ve Alabalık Tesisleri İzleme Projesinde bölümümüz tarafından her ay yapılan deniz suyu analizlerinin sonuçlarının değerlendirilmesi yapılmıştır.

SU ÜRÜNLERİ SAĞLIĞI

2004 yılı Haziran ayında başlayan ve 18 ay süren Ordu/Perşembe Ağ Kafes Balıkçılığı İzleme Projesi arazi ve laboratuvar çalışmaları 2005 Aralık ayında bitirilmiştir. Proje çalışmalarında elde edilen sonuçlar bölgede yetiştiricilik yapan işletmeler ile değerlendirilmiştir. Ayrıca çeşitli toplantılarda sektör ve ilgili kuruluşlara aktarılmıştır. Proje sonuç raporu yazılarak ilgili kuruluşlara gönderilmiştir.

Karadeniz Alabalığının Yetiştiriciliği ve Balıklandırma Amacıyla Kullanımı projesi kapsamında Maçka ilçesindeki tesislerde yetiştiricilik araştırmaları yapılan Karadeniz alabalığında 2005 yılındaki yoğun yumurta ve yavru kayıpları nedeniyle yapılan çalışmalarda Türkiye’de ilk kez BKD (Bacterial Kidney Disease) hastalığı teşhis edilmiş, bu hastalığa yönelik araştırmalar ve hastalığı eradike çalışmaları devam etmektedir. BKD ile ilgili elde edilen veriler ilk rapor olmak üzere “Bulletin European Association Fish Pathologists” dergisinde makale olarak yayınlanmıştır.

Kalkan Balığı Yetiştiriciliği çalışmaları sırasında 2004 yılında teşhis edilen ve karantina uygulanan VHS (Viral Hemorrhagic Septicaemia) hastalığı nedeniyle kalkan haçeri tesisinde 2005 yılı üretim döneminde yapılan çalışmalara 2006 yılında da devam edilmiştir. Konulan karantina 2006 yılında alınan önlemler sonucu kaldırılmıştır. Japon uzmanla yapılan tüm bu çalışmalar uluslararası bir dergide yayınlanmıştır. Yumurtalara dezenfeksiyon uygulanmıştır. Larvalar tanklara alınca günlük canlı ve dip örnekleri alınarak mikroskop altında incelenmiş ve olası değişiklikler gözlemlenmiştir. Ayrıca bakteriyel ve paraziter

araştırmalar yapılmıştır. Larvalar VHSV yönünden taranmıştır. Zaman zaman plankton, rotifer ve artemia örnekleri alınarak bakteriyel ve paraziter incelemeler yapılmış ve rotifer bakteri yükünün kontrolü için ilaç uygulanmıştır.

Mersin, minakop, hamsi, çipura ve levrek balıklarında viral çalışmalar yapılmıştır.

Bölgedeki özel işletmelerde çıkan hastalıklar nedeniyle Enstitümüze başvuran işletme sahiplerine gerekli bilgi ve teşhis-tedavi hizmetleri verilmiştir.

GENETİK BÖLÜM BAŞKANLIĞI

“Türkiye Kahverengi Alabalık (Salmo trutta L.) Populasyonlarının Genetik Yapısının Belirlenmesi” projesi kapsamında; laboratuvar çalışmaları tamamlanmış, verilerin analizi yapılmış ve proje sonuç raporu taslağı oluşturulmuştur. Raporunun yazımı devam etmektedir.

“Mersin Balıkları Populasyonlarının Mevcut Durumlarının Belirlenmesi ve Yetiştiricilik İmkanlarının Araştırılması” projesi kapsamında; mersin balığı örnekleme çalışmaları yapılmış ve toplam 78 balıktan doku örneği alınmıştır. Laboratuvar çalışmasında kullanılacak enzimler, kimyasallar, sarf ve demirbaş malzemelerinin alımı yapılmıştır. DNA ekstraksiyon işlemlerine başlanmış ve 42 örnekten DNA elde edilmiştir.

TUBİTAK’a sunulmak üzere hazırlanan Mersin balığıyla ilgili proje kapsamında “Türkiye Karadeniz Kıyılarında Dağılım Gösteren Mersin Balıklarının Türlerinin tanımlanması, hibritleşme ve populasyon yapısının AFLP ve Mikrosatellit Analiz Yöntemleri Kullanılarak Belirlenmesi”

çalışması alt iş paketi olarak hazırlanmıştır.

Rize, Atatürk, KTU ve Hacettepe Üniversitesinde ilgili bölümleri katılımı ile TAGEM'in (Elazığ, Eğirdir, Akdeniz ve Trabzon Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü) katılımlarıyla gen materyali ve bilgi kaynağı sağlayacak DNA'ların saklandığı gen bankalarının oluşturulması amacıyla TUBİTAK'a sunulmak üzere "Su Ürünleri Gen Kaynakları Araştırma Projesi" başlıklı proje hazırlanmıştır.

EĞİTİM

Enstitümüz tarafından JICA işbirliğinde yayımlanan "*Turkish Journal of Fisheries and Aquatic Sciences*" dergisinin ile "YUNUS Araştırma Bülteni" isimli teknik bültenin hazırlık ve basımı yapılmıştır. Dergi su ürünleri ile ilgili kuruluşlara dağıtılmıştır.

Enstitümüze ait web sayfası (www.sumae.gov.tr) güncellenerek içeriği zenginleştirilmiştir. Personel bilgileri ve projelerle ilgili bilgiler web sayfasına konmuştur. Bilimsel dergiye ait web sayfasına ise (www.trjfas.org) yayınlanan dergilerin makaleleri düzenli olarak aktarılmaktadır. Enstitü web sayfasına bağlantılı olarak Yunus dergisi için (www.yunus.sumae.gov.tr) kalkan ve mersin balığı projeleri için (www.kalkan.sumae.gov.tr) ve (www.mersin.sumae.gov.tr) web sayfaları hazırlanmıştır.

21-23 Mart 2006 tarihlerinde Antalya'da yapılan "Su Ürünleri Program ve Proje Toplantısı" öncesinde bütün enstitülerden

toplantıda sunulacak projelerin özetleri temin edilerek toplantı doyası oluşturularak katılımcılara gönderilmiştir. Toplantı organizasyonu yapılmış ve toplantı sonunda rapor hazırlanarak ilgili birimlere iletilmiştir.

2-4 Mayıs 2006 tarihlerinde Trabzon'da bakanlık çalışanlarına yönelik "Balık Hastalıkları" konulu bir seminer düzenlenmiştir.

8-11 Haziran 2006 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenen Future Fish Eurasia, Uluslararası Su Ürünleri İhracat ve İşleme, Akuakültür ve Balıkçılık Teknolojileri Fuarı'na katılarak enstitümüz adına bir stant açılmış ve yapılan çalışmalar ile enstitü yayınları ilgililere tanıtılmıştır.

Karadeniz Teknik Üniversitesinde 30 Ekim – 1 Kasım 2006 tarihleri arasında düzenlenen JRC workshopun hazırlığında ve organizasyonda görev alınmış, workshop sırasında bir stant kurularak katılımcılara enstitü çalışmalarını hakkında bilgi verilmiştir.

Trabzon Dünya Ticaret Merkezinde 10-13 Kasım 2006 tarihleri arasında düzenlenen KAGROTEK Tarım fuarına katılım sağlanmıştır.

Enstitümüz koordinatörlüğünde ve Trabzon, Giresun, Ordu, Rize ve Artvin Tarım İl Müdürlüklerinin katılımıyla yılda 3 kez yapılan "Bilgi Alış Veriş (BAV)" toplantılarına devam edilmiştir.

Kalkan ve Karadeniz alabalığı yetiştiriciliği ve diğer enstitü çalışmaları ile ilgili yıl içerisinde muhtelif defalar yerel ve ulusal gazeteler ile televizyonlarda enstitü müdürü tarafından bilgilendirmeler yapılmıştır.

Her yıl olduğu gibi bu yıl da Bakanlığın "Hizmetiçi Eğitim" kitapçığında yer alan seminerleri yapılmıştır. Enstitü elemanları diğer illerde yapılan çeşitli seminerlere katılmıştır.